

STADSMILJÖPROGRAM FÖR GISLAVED ANDERSTORP SMÅLANDSSTENAR

ANTAGET AV KOMMUNSTYRELSEN 2020-12-09

Innehållsförteckning

FÖRORD.....	3
STADSMILJÖPROGRAMMET.....	4
GISLAVEDS KOMMUNS KARAKTÄR.....	5
STADSMILJÖNS VÄRDEN.....	6
FASADER - MATERIAL OCH KULÖR	10
STADENS GOLV – MARKBELÄGGNINGAR.....	13
GRÖNSKA	16
VATTEN I TÄTORTERNA.....	21
MÖBLER.....	22
LJUS OCH BELYSNING.....	25
SKYLTAR	28
UTESERVERINGAR.....	29
OFFENTLIG KONST	30
ANVÄND PROGRAMMET SÅ HÄR.....	31
ORDLISTA.....	32
KONTAKTUPPGIFTER.....	33

FÖRORD

Detta stadsmiljöprogram är ett dokument som ger råd och vägledning gällande materialval och utformning av det offentliga rummet. Programmet beskriver hur vi skapar trivsamma och hållbara miljöer i våra tätorters centrala delar.

Programmet utgår från gällande fördjupning av översiktsplanen (FÖP) för Gislaved, som antogs av kommunfullmäktige den 20 juni 2011 (reviderad den 21 september 2015).

I FÖP:en framkommer att ett stadsmiljöprogram ska upprättas för Gislaveds tätort men arbetsgruppen har valt att bredda programmet till att gälla de tre större orterna - Gislaved, Anderstorp och Smålandsstenar. Delar av programmet kan också användas i de mindre tätorterna.

Stadsmiljöprogrammet ger råd om utformning av gaturum, torg, platser, byggnader, belysningar, möblering, grönytor etc. Programmet styr i viss mån val av material och kulörer.

Under 2019-2020 arbetade kommunen fram visionsdokument för Gislaved "Gislaved 2040 - mötesplatsen vid Nissan" och för Anderstorp "Bro till bro". Stadsmiljöprogrammet ska tillsammans med dessa visioner verka för att uppnå målen i gällande och kommande fördjupning av översiktsplanen för Gislaved och Anderstorp.

Stadsmiljöprogrammet har som mål att Gislaveds, Anderstorps och Smålandsstenars stadsmiljöer på ett tydligt sätt ska bidra till att vi uppnår vår kammungemensamma vision:

"Gislaveds kommun - platsen man gärna identifierar sig med och har en god relation till."

STADSMILJÖPROGRAMMET

Programmet har tagit utgångspunkt i kommunens tre större orter: Anderstorps, Gislaveds och Smålandsstenars centrala delar. De centrala delarna av en ort är viktiga för kommuninvånare, besökare och företagare. Platserna utgör ofta det viktigaste offentliga rummet i alla våra tätorter, de berör alla och är därför allas angelägenhet.

Åtgärder som utförs i dessa miljöer ska vara långsiktiga och hållbara, praktiska samt estetiska. Tätorternas centrala delar skiljer sig i viss mån från varandra men det finns också många likheter.

Anderstorp har en bred central gata, Storgatan, som flankeras av parkeringar och breda gångbanor där handel och service är placerad. Smålandsstenar domineras av Nissastigen som bidrar till människors rörelse, ger underlag för handeln samtidigt som vägen ger en tydlig barriäreffekt.

Gislaved har handelsgatorna Köpmangatan och Södra Storgatan med olika karaktär och innehåll men också centrala grönytor för vila och vistelse. Syftet med stadsmiljöprogrammet är att skapa attraktiva stadskärnor genom att ta tillvara och utveckla de kvalitéer som finns idag och att samordna de insatser som görs i framtiden.

Programmet ska fungera som inspiration och stöd för alla som arbetar med att förvalta och sköta det offentliga rummet. Med det offentliga rummet och offentlig plats, menas platser som är avsedda att kunna användas av vem som helst, i motsats till en privat yta.

Programmet riktar sig till alla som på något sätt är med och bidrar till förändringar i stadsmiljön - fastighetsägare, handlare, företagare, medborgare och kommunens olika förvaltningar.

Målet är att upplevelsen i centrum ska bidra till en god helhetsverkan som ökar attraktiviteten och trivseln för alla som vistas i den. För att få effekt är det viktigt att stadsmiljöprogrammet får en bred förankring i kommunen.

Stadsmiljöprogrammet ska bidra till att skapa en estetiskt tilltalande och funktionell stadsmiljö där färg, form och materialval skapar harmoni och ger invånare och besökare ökad livskvalité.

Stadsmiljöprogrammet har ambitionen att utgöra ett dokument för samordning av hur trivsamma miljöer och ett tydligt uttryck på offentliga platser kan skapas. Kommunen förvaltar och ansvarar för en stor del av de centrala offentliga rummen och med det här programmet tydliggörs kommunens inriktning för offentliga platser.

”Programmet riktar sig till alla som bidrar till stadsrummet - fastighetsägare, handlare, företagare, medborgare och kommunen.”

GISLAVEDS KOMMUNS KARAKTÄR

Tätorternas struktur, innehåll och dess kvalitéer medverkar till att skapa goda förutsättningar för vår vardag. Utformningen av de miljöer vi lever och verkar i påverkar vårt välbefinnande. När stadsmiljön utformas och planeras väl skapas hållbara värden som bidrar till ökad livskvalité.

Gislaveds kommun är som helhet präglad av sitt industriella kulturarv och ett nyttobetonat förhållningssätt till stadsmiljön, dess struktur och byggnader.

Ett karaktärsdrag i Gislaveds kommun är den mångfald och variation som finns i det centrala stadsrummets volym, färg och form. Byggnader representerar många stilar från olika tidsepoker. Gatorna har ofta många funktioner och varierar i sin utformning. Parker samt grönytor är relativt få.

Våra unika förutsättningar är en kvalité som vi ska handskas med och förädla, i gestaltningen av stadsmiljön.

Att förändra i en miljö, ett stadsrum, där skönhet och estetik har betydelse och där alla deltagare får möjlighet att bidra; medborgare, kunder, handlare, fastighetsägare och kommunen, ställer höga krav på val av material och kvalité.

Det finns nycklar till att skapa harmoni i ett stadsrum. Det kan handla om allt ifrån gatubredder och siktlinjer i stadsrummet till byggnaders proportioner, skala och förhållande till varandra. Andra faktorer som påverkar upplevelsen kan vara takfotslinjer, byggnadshöjder, kulörer och material på byggnader och gatubeläggningar. Träd och grönytors utformning och placering, konstnärliga inslag och evenemang, tillgänglighet och hanteringen av olika trafikslag är också viktiga ingredienser i upplevelsen av ett stadsrum.

En lyckad kombination av dessa faktorer skapar en vacker och estiskt tilltalande stadsmiljö som ger ökad livskvalité och positiva upplevelser året om.

STADSMILJÖNS VÄRDEN

Staden ska passa alla

Det finns särskilt viktiga grupper att rikta sig till när man planerar stadens rum.

Äldre

Rör sig ofta i centrum och behöver platser för vila och igenkännbarhet. Det måste vara lätt att ta sig fram, hitta platser för paus på vägen och det ska vara lätt att välja rätt och kortast väg.

Barn

Behöver stimulans i miljöer de befinner sig i och de behöver hitta rum för lek samt variation och utmaning för att stimulera nyfikenhet och rörelse. De har lägre riskmedvetenhet än vuxna och miljöer som riktar sig till barn behöver vara särskilt säkerhetsanpassade.

Unga

För unga är det offentliga rummet särskilt viktigt. För unga behövs frizoner för möten där egna värden och funktioner skapas. En självklar och naturlig tillgång till etablerade platser och livet i stadsmiljön behövs så att unga inkluderas i stadens centrala delar.

Tillgänglighet och orienterbarhet

Bra tillgänglighet gynnar alla invånare i ett samhälle. Särskilt viktigt är tillgänglighet för barn, äldre och personer med funktionsvariationer vilka riskerar att bli isolerade om de inte får samma möjligheter som andra att delta i de öppna sociala sammanhang som en ort kan erbjuda.

Det kan handla om att caféer, affärer, gator och lekplatser är tillgängliga för alla och att det är tydligt var man kan hitta information.

Trottoarpratere och olika avgränsningar kan uppfattas som hinder i stadsrummet och ska bara användas där de verkligen gör nytta.

Orienterbarhet har dels att göra med att målpunkter och stadens utformning fungerar väl ihop så att det är lätt att hitta, men också att man känner igen sig i sin stad. Därför ska stora förändringar i stadsmiljön planeras noga och vid förändringar ska alltid en hög tillgänglighet prioriteras i den offentliga miljön.

Målpunkter och stråk

Människorna gör staden. Målpunkter skapar liv och rörelse. Med naturlig rörlighet och fler i rörelse i stadsmiljön skapas en tryggare miljö. Mötet mellan två bilar är ganska ointressant medan mötet mellan två personer möjliggör aktivitet och interaktion.

Målpunkterna avgör var och hur vi rör oss. Mellan målpunkter bildas stråk där möten, aktiviteter och händelser kan uppstå. En blandning av olika typer av målpunkter är det optimala i en stads centrum. Liv och rörelse kommer av sociala, kulturella, kommersiella, officiella och inofficiella aktiviteter.

Denna aktiviteter uppstår ofta i de stråk som bildas mellan olika målpunkter.

På mindre orter kan det vara en fördel att samla viktiga målpunkter så att de inte ligger för långt ifrån varandra. De målpunkter som är vanligt förekommande på mindre orter utöver själva centrum med handel och service utgörs bland annat av bostadsområden, skolområden, idrottsplatser, buss- eller tågstation och ibland också externhandelsområden.

Gislaved har idag många olika målpunkter som ligger utspridda med tyngdpunkt på centrum och Gisleområdet. Platser som Smålandia, Glasbruksområdet, södra infarten, Lejonen Speedway och idrottsplatserna utgör också målpunkter.

Smålandsstenar har målpunkter i Nordinområdet, handeln utmed Nissastigen och centrumrondellen samt stationsområdet. Även Hörsjöområdet utgör målpunkt.

Anderstorp har sitt starka stråk utmed Storgatan där handel och service i huvudsak är lokaliserad. Åsensskolan med sporthallen är en viktig målpunkt men dit är stråken mer diffusa.

I framtiden bör vi som kommun tänka på att hellre samla än sprida målpunkter men också att utveckla de stråk vi har mellan de olika målpunkterna.

STADSMILJÖNS VÄRDEN

Konst och utsmyckning

Konst och annan utsmyckning är viktigt i det offentliga rummet. Konsten kan ha flera syften, som till exempel utsmyckning eller för att väcka frågor och nyfikenhet samt skapa platsidentitet. Det offentliga rummet kan också vara en lämplig arena för tillfälliga installationer, rörlig eller interaktiv konst.

Utsmyckning generellt är viktigt för att skapa plats specifika rum och för att skapa gemensamma värden. De allra flesta uppskattar utsmyckande inslag som blommor, en vacker byggnad eller konstverk i det offentliga rummet.

Min stad är din stad

Kulturell mångfald kännetecknar Gislaveds kommun. Hit är man alltid välkommen oavsett om man är boende i orten, på besök från fjärran platser eller från grannorten.

I Gislaveds kommun arbetar vi för ett tillgängligt och inkluderande samhälle, där allas förutsättningar och möjligheter beaktas i den fysiska planeringen.

Olika delar av Gislaveds kommun behöver starkare kopplas samman och både synliga och osynliga barriärer behöver minska. Barnperspektivet samt funktionsnedsatta och äldres åtkomstmöjligheter ska beaktas.

Den bilfria rörligheten, att gå och cykla, ska gynnas för att bli mer säker, för att höja dess status och för att det ska vara ett enkelt och smidigt alternativ.

Jämlikhet mellan kön och åldrar ska stärkas genom ökad tillgänglighet och genusperspektiv i stadsplaneringen.

Våra offentliga rum har andra värden än de privata. I det offentliga rummet är alla välkomna på lika villkor och det ska vara lätt att känna igen vilket som är offentligt och vilket som är privat.

Säkerhet i staden

För att uppnå god trygghet i det offentliga rummet kan det krävas brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder. Det gäller vid planering och byggande av såväl nya som befintliga miljöer.

Målet är att staden ska upplevas trygg och säker oavsett årstid eller tid på dygnet.

Trygghetsskapande åtgärder kan handla om extra god omsorg vad gäller ljussättning, att olika aktiviteter läggs utmed frekventerade stråk och att god åtkomlighet för blåljuspersonal säkras.

Åtgärder som hindrar olika former av yttre hot kan vara nödvändiga. På vissa strategiska platser kan ibland finnas behov av att avspärningar och hinder placeras ut och som begränsar tillgängligheten för obehöriga i det offentliga rummet.

En trygg och säker stad är en attraktiv stad där människor vill vara och vågar vistas. Att kunna känna sig trygg i sin vardag ska vara en självklarhet.

Kommunen ansvarar för att staden är trygg och säker vilket är en viktig pusselbit i arbetet med att skapa en attraktiv och levande kommun.

FASADER - MATERIAL OCH KULÖR

Stadsmiljöns byggnader

Gislaved, Anderstorp och Smålandsstenar har en brokig och mycket varierad bebyggelse och stadsbild. Byggnaderna har genom åren byggts om och till och i många fall förlorat sin ursprungliga skala, färg och form.

Exempel på byggnader som ändrat karaktär genom åren är bland annat hotell Nissastigen i Gislaved och Göstas konditori i Smålandsstenar.

Bebyggelsen är en del av det gemensamma kulturarvet. De utgör en fysisk ram kring tillvaron och har stor påverkan på hur människor mår och trivs. Bebyggelsens utformning är ett allmänt intresse.

Fastighetsägare har vissa skyldigheter enligt lag att sköta sina byggnader så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden.

Ett samhälle är normalt alltid i förändring. Huvudregeln är därför att bibehålla kulturhistoriska värden och samtidigt som den befintliga miljön utvecklas och förstärks genom varsam förändring och kloka tillägg.

Vid ombyggnad bör så långt möjligt ursprungliga material användas. Helhet och detaljer bör följa byggnadens karaktär och stil. Är byggnaden kraftigt ombyggd sedan tidigare kan i vissa fall ett återskapande av ursprungsbyggnaden vara att föredra för att förstärka de befintliga värden som finns.

Idag är välbevarad bebyggelse med kulturvärden eftertraktad på marknaden.

Vägledande i utformningen av nya byggnader ska alltid vara den befintliga miljöns karaktär. Detta innebär inte ett förbud mot innovativ och samtida arkitektur. Tvärtom kan nyskapande arkitektur förstärka platsens helhet.

Naturliga fasadmaterial som puts, trä och tegel bör i huvudsak användas. Skivmaterial, fibercement, plåtinklädnader och byggdetaljer av plast ska undvikas. Byggnadsmaterial är aldrig underhållsfria. Välj därför ett material som är underhållsbart. Då håller det över tid och bidrar till ett mer hållbart samhälle.

Åtgärder som byte av fönster, omfärgning av fasader, byte av tak- och fasadmaterial, solskydd och tillbyggnader ska ske i samråd med kommunen. Rådgivningen är gratis.

Vissa åtgärder kräver bygglov eller andra tillstånd.

Fönster

Fönster utgör byggnadens ögon. Hur en byggnad upplevs påverkas i hög grad av vilken typ av fönster som byggnaden har. Fönstrens storlek, indelning, färg, form och material är avgörande för byggnadens karaktär.

I äldre byggnader användes nästan uteslutande träfönster och endast i undantagsfall andra material. Vid renovering och ombyggnad av äldre byggnader bör man sträva efter att använda likvärdiga fönster som ursprungsbyggnaden - både vad avser storlek, material, kulör och fönstrets indelning.

Äldre träfönster kan som regel renoveras till nyskick, då träet ofta är av bästa kvalitet, även om de kan se bedrövliga ut på grund av bristande underhåll. Det är sällan ekonomiskt lönsamt att byta ut gamla fönster med hänvisning till energiförlust.

Fönster som marknadsförs som underhållsfria (plast, komposit) ska helst undvikas, då de sällan eller aldrig kan nå upp till den känsla ett äldre fönster kan ge.

REKOMMENDATIONER

Fasadputs och fasadtegel

Fasader med beklädnad av puts och tegel ska vid underhållsarbeten i första hand lagas med puts i liknande kulör och kvalitet som ursprunget.

Skivbeklädnad som inklädnad av skadade fasader ska i möjligaste mån undvikas. Vid omfärgning ska kulören harmoniera med omgivande bebyggelse och vara medvetet vald. Fasader som tidigare varit putsade eller klädda i fasadtegel och som idag har annat fasamaterial kan med fördel återställas i ursprungligt skick.

Skivbeklädnader

Vid nybyggnad kan skivbeklädnader (fibercement, laminat, komposit) användas där så är lämpligt.

Träfasader

Träfasader finns i begränsad omfattning i tätorternas centrala delar. Ofta är träfasaderna målade i ljusa kulörer eller i falurött. Vid omfärgning eller nybyggnad ska starka eller avvikande kulörer undvikas och kulören ska harmoniera med omgivande bebyggelse.

Socklar

Socklar av natursten eller annan beklädnadssten ska vid underhållsarbeten i första hand lagas eller ersättas med likvärdiga material. Målade socklar ska i huvudsak målas i ljusa kulörer.

Taktegel och betongpannor

Byggnader med tegeltak ska vid underhållsarbeten i första hand ersättas med ett likvärdigt material. Tegeltak har en lätthet och elegans som är svårt att

uppnå med betongpannor. Tegeltak utförs med fördel tegelröda. Tak med betongpannor som beklädnad ska i första hand utföras svarta eller tegelröda.

Takplåt

I första hand ska takplåt utföras som bandfalsad takplåt i kulörerna svart, rött eller ärggrönt. Vid komplementbyggnader (förråd, garage och sophus) kan plåt med annan karaktär användas, exempelvis sinuskorrugerad. Trapetskorrugerad plåt ska undvikas. Takplåtar med tegelstruktur, så kallat plegel ska undvikas.

REGLER

Att byta fasadmaterial eller att färga om en fasad kräver i de allra flesta fall bygglov. Kontakta kommunens bygglovsenhet om vad som gäller för just din fastighet. För mer information om regler kring bygglovsplikt se kommunens webbsida gislaved.se.

”Undvik byggnadsmaterial som utger sig för att vara underhållsfria. Satsa på byggnadsmaterial som är underhållsbara istället.”

STADENS GOLV – MARKBELÄGGNINGAR

Tema och uttryck

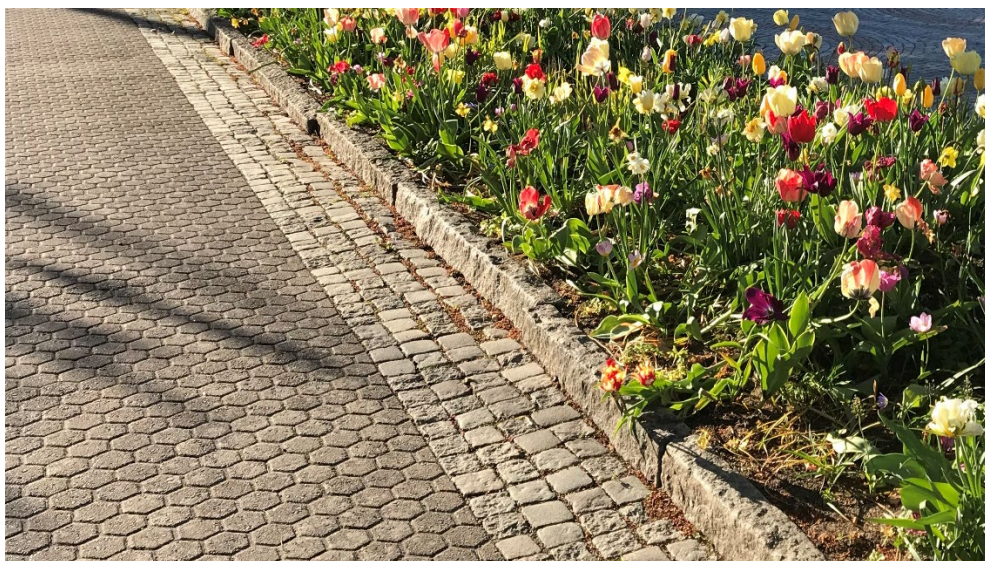
Markmaterial skapar känsla för stadsrummet och kan användas för att skapa sammanhängande ytor och för att visa vägen. Olika markmaterial har olika egenskaper, de slits olika och kan ha olika påverkan på framkomlighet. Att planera markmaterialen så att de passar ihop och underlättar lagning och återställning är viktigt för att få en helhet och jämn standard på stadens golv.

Val av nya markmaterial ska göras utifrån hur ytan och platsen runtomkring kommer att användas och se ut. Platsspecifika lösningar görs för att framhäva eller markera. Det kan också handla om anpassning till en särskild byggnad eller ett särskilt behov. Kvalitetssegenskaper avgör tillsammans med konstruktion och slitage materialets beständighet, åldrande och patina.

Stortorget i Gislaved med särskild mönsterläggning i smågatsten är ett exempel på en markbeläggning som hållit för bilars, såväl som ögats slitage.

För att få en hållbar konstruktion är det viktigt att ta hänsyn till skötsel aspekten redan vid projekteringen. Naturstenen har en hållbarhet och beständighet som inget annat material kan uppnå. Betongsten är billigt att installera men kan med tiden vittra och beroende på var man lägger det också bli spårigt. En kombination betong och natursten i rött och grått har använts i både Gislaved, Anderstorp och Smålandsstenar, på gångator och torg. Den kombinationen förenar kvalité, estetik och ekonomi och kan fortsätta användas.

Detaljer i markmaterial som skarvar och möten mellan material påverkar upplevelsen av helheten. Noggrant utförda detaljer ska alltid eftersträvas och förenklar skötsel samt gynnar hållbarheten i konstruktioner. Det i sin tur förlänger livslängden på konstruktionen.

Kulturhistoriska miljöer

Det ställs högre krav på materialval och kulörer vid förändringar, restaureringar och tillägg i kulturhistoriskt intressanta miljöer. Ursprungliga material är det som ska användas vid restaurering. Vid komplettering av byggnader kan andra material vara godtagbara men helhetsintrycket måste värderas och ursprungsmiljön ska vara vägledande. Antikvarisk kompetens bör vara rådgivande. Byggnader och miljöer kan vara skyddade och kommunens bygg- och planerhet ska kontaktas.

REKOMMENDATIONER

Trappor

Trappor bör byggas av natursten. Räcke med handledare ska finnas på minst en sida.

Murar

Byggs av natursten. Granitstensblock, råkilade, krysshamrade eller flammade.

Tillgänglighet på centrala platser

Alla människor ska ha samma tillgång och möjlighet att delta i samhället. Gator, gångtor och andra miljöer i centrala platser ska formas på ett sätt som bidrar till att alla människor oavsett funktionshinder har tillgång till dem. Markbeläggning är en avgörande del i tillgänglighetsanpassning i den offentliga miljön. Taktila plattor, kontraster med skillnader i färg och material ska användas för att skapa tydlighet och orienterbarhet. Konsekvent utförande och anpassning till nationell standard gör stadsmiljön trygg och tillförlitlig för någon med nedsatt syn, rörelseförmåga eller annan funktionsvariation. Kantstenar vid övergångsställen och viktiga passager ska vara fasade eller nedsänkta till gatunivå så att de inte skapar snubbelkanter.

Ledstråk

Ett ledstråk bildar en obruten kedja från start till mål, det vill säga att det börjar och slutar i punkter från vilka det ges fortsatt ledning. Ett ledstråk ska utformas med ett 60-80 cm brett stråk i två rader med längsgående taktila plattor omgärdat på båda sidor. Det är viktigt att hela stråket är fritt från andra lösa eller fasta objekt såsom utskjutande skyltar eller uteserveringar. Ledstråk utformas med sinus- och kupolplattor i färg som kontrasterar till övrig markbeläggning.

Upphöjd cykel- och gångöverfart

På centrala platser ska dessa anordningar byggas i huvudsak av natursten på både körbanan och ramp samt att det ska vara färgskillnad mellan gång- och cykelytan. Asfalt och betong används endast i liten omfattning på centrala platser.

Natursten

Gatsten eller hållar i granit är att föredra framför betongsten eller betongplattor. Naturstenen har en hållbarhet och beständighet som inget annat material kan uppnå. Traditionellt har betongsten använts på gång- och cykelbana tillsammans med smågatsten i två rader i längsgående riktning utmed kantstenen. Brunnar, stolpar, trädgaller och andra fundament ska ramas in med en bård av smågatsten, då det bildar fina detaljer i markbeläggningen. Smågatsten på större ytor läggs med fördel i bågmönster. Natursten bör vara bruten och bearbetad i Sverige.

Betongsten

När betongsten används kan den blandas med granit i detaljer såsom siktstråk och gångstråk. Kommunen har som tradition använt röd och grå betongsten i gågata och torg med mera.

Asfalt

Ska minimeras på gångytor och parkeringar i orternas centrala delar.

Kantsten

Ska vara av granit på centrala platser. Begagnad svensk sten förordas. I ytterområden kan både kantstenar av granit och betongkantstöd användas. Vid ombyggnad av gator återställs befintlig kantsten eller byts ut mot granit.

Skarvar och materialmöten

Möten mellan material ska vara genomtänkta och hantverksmässigt väl utförda.

Plattor och stenar

Läggning med halv- eller trekvartsförband ger ett stadigare utförande och har därigenom längre hållbarhet än genomgående fogar.

Skarpa kanter och lutningar

Ska i första hand undvikas och där det inte är möjligt märkas ut med kontrastfärg. En lutning på 1:20 (en meter i höjdskillnad på 20 meters sträcka) är rekommenderad, medan en lutning på 1:12 är den maximala lutning som är acceptabel enligt Boverket.

Konsekvent utförande

Anpassning till nationella standarder i tillgänglighetsfrågor gör stadsmiljön trygg och tillförlitlig för någon med nedsatt syn, rörelseförmåga eller annan funktionsvariation. Alla markbeläggningar ska byggas körbara för tunga fordon.

GRÖNSKA

Växter i stadsmiljön

Grönstrukturen i tätorten ger förutsättning för bättre folkhälsa, jämnare stadsklimat, mer biologisk mångfald och är ett bra sätt att omhänderta dagvatten. Grönstrukturer är också viktigt som bärare av kulturarvet och för identitetsskapandet och attraktiviteten i orten. Därför är det viktigt och lönsamt att ha en långsiktig planering för stadens grönstruktur.

Växtmaterial ska anpassas till platsens förutsättningar så att växterna kan utvecklas på bästa sätt och att skötseln underlättas.

Stadsträd

I Gislaveds kommun finns många trädarter och sorter planterade både i parker, trädgårdar och i gatumiljöer. Mest karaktäristiskt i centrum är alléerna med hamlade lindar och de knuthamlade pelaralmarna i Torgparken. En mångfald av trädarter ger en naturlig variation över säsongen i färg och lövverk. Sårbarheten mot fysiska påfrestningar och sjukdomar minskar också tack vara mångfalden. I Gislaved ska vi värna och utveckla den mångfald av intressanta sorter och arter som finns och det finns gott om utrymme för fler träd i tätorten.

Vid val av träd ska skalan på det fullvuxna trädet anpassas till skalan på den tänkta platsen. Ljus och skugga ska studeras så att det passar med omgivningen.

Växtbädd med skelettjord ska användas för träd i hårdgjorda ytor. Längs gator och trottoarer eller på torg ger träden ett svalare stadsklimat och kan användas som rumsbildare och för att förstärka upplevelsen av stråk och platser. Nya träd som ska planteras i gatu- eller torgmiljö ska sättas i välkonstruerade planteringsbäddar med skelettjord. Det ger bättre förutsättningar när det planterade trädet får sina behov under mark tillgodosedda; utrymme, fukt, syre, näring. Ett exempel på en fungerande anläggning är träden längs med Linnégatan. Trädvalet måste också anpassas efter ståndorten och platsens utmaningar, det kan gälla vind, salt, torra eller annat.

Stam- och markskydd är till för att skydda stam och rötter. Markgaller i gjutjärn ska användas i centrum om inte trädet står i en större plantering, som de längs med Köpmangatan. Stamskydd ska användas där det finns risk för skador på stam av trafik- eller skötselfordon, som längs med gator, eller där markområdet runt trädet måste vara tillgänglig för gångtrafik.

Alléer och trädrader bör omfattas av särskilda skötselplaner, då de kan ha högt kulturvärde och också omfattas av biotopskydd.

Finns det ingen skötselplan ska åtgärder samplaneras med kommunens stadsträdgårdsmästare.

Hamling och hård beskärning ska undvikas på träd, om det inte är planerat redan vid planteringen och där det inte gjorts från början. Stora sår tar lång tid att valla över och kan förkorta livstiden på trädet. Att sluta hamla ett träd är också något man bör undvika. När nya grenar växer ut saknar de samma starka infästning som en ursprungsgren har och trädet kan bli en säkerhetsrisk.

Befintliga träd är alla värdefulla om de är friska. Under tiden från det att de planterades, till nutid, har samhället och förutsättningarna förändrats. Det kan ha varit grusväg och åkermark när de planterades och nu är det bebyggt, asfalterat och fullt med ledningar i marken. Detta försvårar etablering av nya träd och därför måste man vara rädd om de träd som finns.

Vanliga skador som kortar ner livslängd är påkörningsskador och skador från grästrimning men även vandalisering.

Den förväntade livslängden på ett nyplanterat träd är inte den samma som det var för 100 år sedan. Därför ska stora träd planteras, ju större träd, desto säkrare etablering.

Skyddsvärda träd finns inventerade i Gislaveds kommun sedan 2011 och är inventerade utifrån biologiska värden. Det kan vara levande eller döda träd i olika grovhet och med eller utan håligheter. Många stora vackra träd är inte inmätta men de är likväl skyddsvärda. Estetiska och ekologiska värden samt ekosystemtjänsterna är alla lika tungt vägande skäl till att skydda träd.

Sjukdomar som drabbar träd, så som almsjuka, askskottsjuka och kastanjeblödarsjuka gör att antalet inhemska träd som lämpar sig för plantering minskar. Samtidigt finns det en stor mängd främmande träd som är värda att pröva. Andra, idag okända, hot som kan skada våra träd förväntas öka.

”Grönstrukturen i tätorten ger förutsättning för bättre folkhälsa, jämnare stadsklimat och mer biologisk mångfald.”

Planteringar

Säsongsplanteringar ger möjlighet till variation över hela året och är uppskattade inslag i stadens centrum och på andra utvalda platser. De sätts oftast i urnor och krukor, men det finns också ett fåtal "paradrabatter" med sommarblommor.

Sådana planteringar kräver intensiv skötsel och ska begränsas till platser där det rör sig mycket folk eller till särskilt viktiga platser.

Perenner är fleråriga växter som vissnar ner under vintern. De kräver oftast mindre skötsel än sommarblommor när de väl etablerat sig. Perenner kan användas i större planteringar och tillsammans med buskar och träd.

Kommunens perennplanteringar är anpassade efter läget och färg samt förändringar över året.

Komplettering med blomsterlökar gör att blomningssäsongen börjar tidigare och att den pågår längre.

Buskar kan varieras i det oändliga beroende på vilka val man gör, blommande, löv eller barr, vintergröna, vitbrokiga, med bär eller utan bär, glesa, täta, höga eller låga. Oavsett val av plantering så formar buskar gröna rum - de kan planteras som solitärer, enhetligt eller i blandbuskage, blandat med perenner och träd, eller som häck. Skötselvalen varierar beroende på om buskarna är friväxande, uppstammade eller klipps som stram häck.

Plantera inte höga buskar framför låga fönster.

Bark kan läggas som marktäckare för att hålla kvar fukt och förhindra fröogräs att gro. Det är mycket viktigt att tänka på att gödsla. Barken förbrukar näring när den bryts ner. Mest nytta gör barken i en buskplantering eftersom den etableras långsamt. Välj växtmaterial som underlättar skötseln.

Buskage i stadsmiljöer måste planeras och skötas på rätt sätt för att inte skapa otrygghet. Otrygghet uppstår ofta på platser där det rör sig lite folk och skötseln är eftersatt. Detta fenomen får inte vara ett argument för att utesluta buskar i stadsmiljön utan måste istället vara ett diskussionsunderlag för hur man ska forma och sköta utemiljön.

Belysningens placering i förhållande till växterna påverkar också upplevelsen. Det finns regler för buskar och häckar vid vägkorsningar. Läs mer på kommunens webbsida www.gislaved.se.

Ängsblommor är vackra, gynnar den biologiska mångfalden och är ett ekonomiskt alternativ när kommunen drar ner på gräsklippningen. Den ekonomiska hållbarheten går hand i hand med den biologiska. Klippt gräsmatta är en monokultur där det inte finns förutsättningar för insekters liv, pollinerande eller inte. Insekter är viktiga för det ekologiska kretsloppet. Det som händer när vi slutar klippa gräs varierar. På vissa platser där det är näringsrikt och fuktighetshållande, exempelvis i Reftele, frodas gräset men det blir inte så mycket blomning.

På magra marker, som i Anderstorp och Gislaved, finns det ofta plantor och fröer liggande i marken som väntar på att få växa upp och blomma. Exempel på det är rölleka, violer, vädd, strandtrift, vitmåra och många andra arter. Sprids slåttern över tid räddas många insekter.

Broblommor, finns på Kvarnbron i Anderstorp. Här används stålkorgar som kläds invändigt med plast, fylls med bevattningsmagasin och jord samt planteras. Plantorna får växa till sig innan de hängs upp på broräcket.

Viktigast av allt är jorden. Jorden är den främsta förutsättningen för framgång med en plantering oavsett om den är ettårig eller flerårig.

Vid nyanläggning av rabatter inne i tätorten finns i stort sett aldrig befintlig jord som är god nog för nyplantering av blomsterrabatter. Vanligtvis används tillverkad jord, blandad av torv, mineraljord och naturgödsel samt absolut fri från roto-gräs.

Dessa rabatter måste skötas mycket noggrant de första åren. Det är viktigt att inte låta ogräs gå i frö och sprida sig innan jorden är täckt av det som är planterat, oavsett om det är buskar eller perenner.

Kompletterande gödsling görs sedan varje år vid ogrärensning fram till juli. Efter augusti ges ingen gödsel med kväve. Det försämrar växtens förmåga att överleva vintern.

REKOMMENDATIONER

Planteringskärl

”Karl XL” gjuten aluminium, med Gislaveds kommunvapen i relief, från Byarums bruk eller likvärdig. Utrustas med bevattningsmagasin ”Mona tank”.

De används främst vid torg, längs med Köpmangatan och vid buss- och tågstationer.

”Vid blom” gjuten aluminium svart från Byarums bruk, låg, vid kruka, 42x166 cm eller likvärdig.

”Oas” av glasfiber, svart, finns i två storlekar, 110 cm och 160 cm med bevattningsmagasin MonaTank eller likvärdig.

Kantsten runt planteringar i orternas centrala delar ska i huvudsak utföras av natursten eller cortenstål.

Markgaller och trädskydd

Vid trädplantering i hårdgjorda ytor ska markgaller användas. Växtbädden ska vara med så kallad skelettjord och ett trädgroppsfundament ska finnas under mark. Om risk för påkörning finns ska även trädskydd monteras. Lämplig storlek på nya träd, för att minska risken för skadegörelse, är 20-25 cm i stamomkrets.

REGLER

För regler kring sikt vid vägkorsningar se kommunens hemsida gislaved.se

VATTEN I TÄTORTERNA

Vatten ger liv. Inte bara bokstavligt som livsnödvändig dryck och boplats för fiskar och fåglar utan även bildligt. Med vatten kan man skapa platser för möten, reflektion och vila.

En plats vid vatten kan utgöra en vilsam plats där man kan lyssna på det porlande ljudet av en fontän, se på speglingar och vågor.

Vatten kan ses som ett konstverk oavsett om den är i form av en konstgjord vattenspegel, en kraftig fontän eller en naturligt porlande bäck.

I tätorternas centrala delar förordas att använda vatten som ett element i stadsbilden.

De få befintliga kommunala anläggningar som finns idag i våra tätorter ska underhållas regelbundet för bästa funktion, alternativt bytas ut till nya anläggningar.

Vattendragen Anderstorpsån och Nissan ska ges en mer framträdande roll i stadsbilden.

Båda vattendragen bär med sig de tre orternas historia och nutid i sitt flöde och har alltid haft en viktig roll. Åarna har tidigare använts för flottning, som kraftkälla och avstjäpningsplats.

Idag vill vi lyfta fram de kvalitéer som vatten ger i form av rekreation och välbefinnande. I visionerna för Gislaved och Anderstorp används stränderna för människors umgänge, friluftsliv och boende. Värdet av att ha vatten rinnande genom tätorterna är ovärderligt.

”Vid vatten kan man lyssna på porlandet, se på speglingar och vågor. Vattnet ger plats för vila, avkoppling och lek”

MÖBLER

Form och funktionalitet

Vackra och funktionella möbler i stadsrummet signalerar omtanke om staden samt om dess invånare och besökare. Möbler bidrar till att förstärka stadens identitet och karaktär.

I tätorternas centrala delar bör möbleringen begränsas vad gäller fabrikat, form, material och kulör för att skapa en formstark helhet som håller över tid. Att använda enhetligt möblemang förenklar också inköp, drift och underhåll. Det kan göras undantag för särskilda platser - torg, stråk, parker - där en unik och platspecifik möblering kan förekomma.

Kulturmiljöer

Moderna material såsom skivmaterial, laminat, plast, galvaniserat stål och aluminiumkonstruktioner bör undvikas i äldre kulturmiljöer. Alla tre orter har också relativt nya och ”moderna” kulturmiljöer såsom Stortorget med kommunhuset, där också moderna material kan förekomma.

All ny möblering ska anpassas efter den aktuella platsens värden och specifika kulturmiljö. Gislaveds kommun har en stor variation av kulturmiljöer. Miljöerna har en karaktär som återspeglar byggnaderna och detta kan få ge fortsatt karaktär åt omgivningen, även om användningen av byggnaden kanske har ändrats.

Bostadsbebyggelse har olika karaktär i olika epoker och även detta kan få speglas i miljön omkring byggnaden.

Möblering

Med möbler menas sittbänkar, soffor, stolar, bord, papperskorgar, blomkrukor, pollare, cykelställ, lekutrustning, räcken och annan utrustning som placeras i stadsrummet. Möblerna ska placeras med avseende på siktlinjer, klimat och rumslighet anpassad efter varje unik plats. Möbleringen ska präglas av välkomnande, trivsamt och trygghet.

Sittplatser

Stadens sittplatser kan vara både ordnade och spontana. Sittbänkar placerade utmed stråk bör ha ett enhetligt utförande, medan sittplatser i parker och på torg kan placeras och utföras anpassat för platsen.

Soffor och sittplatser ska göras tillgängliga genom rygg- och armstöd som underlättar för äldre och vid funktionsnedsättning. Soffor och bänkar utan ryggstöd används endast i undantagsfall. I vissa fall kan bord användas vid till exempel möblering i park- eller torgmiljöer. Bordet kan då med fördel vara i samma möbelserie som soffan. Borden bör också vara användbara för rullstolsburna.

Staket och räcken

Staket och räcken används som avgränsningar mellan olika funktioner såsom kommunens gator och privat mark, som räcken i trappor och som fallskydd vid andra nivåskillnader. Material, form och kulör ska anpassa efter omgivning och bebyggelse. I tätorternas centrala delar ska inte galvaniserade eller varmförzinkade staket, räcken eller stolpar användas. I de centrala delarna förordas lackade eller målade konstruktioner. Nya smidesräcken ska anpassas till platsen och följa regler för tillgänglighet och bör vara svarta, gråa eller gröna. Lackade eller målade konstruktioner ger ett mer arbetat, gediget och välkomnande intryck.

”Möbleringen ska vara välkomnande och skapa trivsamt och trygghet.”

Skräpkorgar, soptunnor, fimpkorg

Centralt ska i första hand markplacerad papperskorg användas. Vid montering på stolpe ska slangklämmor undvikas. Nya skräpkorgar ska ha en invändig påshållare så att påsen inte syns. På platser anvisade för rökare ska det finnas en fimpkorg.

Pollare

Pollarens storlek och form anpassas efter typ av miljö. Pollare ska användas sparsamt och kan i vissa fall samordnas med cykelställ.

Cykelställ

Ska monteras fast och anpassas till behovet på platsen. På vissa platser med många cyklar, exempelvis vid resecentrum och skolor, förses cykelställ med tak.

Kulörer för stadens möbler

Vid val av möbler ur kommunens standardsortiment bör följande kulörpalett användas: Svart färgkod RAL 9005, Mörkgrå färgkod RAL 7024, Grön färgkod RAL 6012.

REKOMMENDATIONER

Soffor och sittplatser

Soffa i stadsmiljö och park: ”Ströget” från Lappset i oljad jatoba, eller likvärdig. ”Lessebo” från Byarum, eller likvärdig. Soffor bör alltid utrustas med armstöd. Soffor utan armstöd används endast i undantagsfall.

Bord

Bord i stadsmiljö: ”Ströget” från Lappset i oljad jatoba, eller likvärdig.
Bord i parkmiljö: Anpassas efter parkens karaktär.

Skräpkorgar och hundlatriner

Skräpkorgar placeras på strategiska platser i samband med soffor och sittplatser och utmed stråk. För mark ”Runar” från Lappset, svart eller likvärdig. För stolpmontage ”Ruben” från Lappset, svart eller likvärdig.

Cykelställ

Cykelställ ska vara funktionella, enkla och robusta i form samt material och cyklarna ska kunna låsas fast i ramen. Cykelställ får inte blockera offentliga platser och utgöra hinder för gående.

Pollare

Pollare i stål utförs lackerade i standardkulörerna och används i stadsmiljöer som avgränsning. Pollare ”Ströget”, Lappset i lackat utförande och löstagbar. Gummipollare i svart med reflexer används på refuger och vid övergångar. Granitpollare med kryssharnad eller råkilad yta används på ytor med lite trafik och på platser där hastigheten är låg.

Ramper

Ska utföras så att de inte dominerar fasadens uttryck samt anpassas efter omgivande bebyggelse vad gäller form och material. Ramper i olackade konstruktioner med durkplåtar ska inte användas i tätorternas centrala delar.

REGLER

Räcken, staket, mur och plank

Bygglov krävs för plank högre än 1,1 m och för mur högre än 0,5 m. Konstruktioner som definieras som staket och spalje är bygglovsfria. Form, material och kulör bör anpassas efter omgivning och bebyggelse. Omålade ställkonstruktioner ska inte användas.

För regler kring bygglovsplikt se kommunens webbsida gislaved.se

LJUS OCH BELYSNING

Ljusets syfte i stadsmiljön är att skapa trygga och funktionella miljöer även när det är mörkt. Det kan också användas för att förstärka stråk eller som effektbelysning för att förstärka särskilda uttryck och miljöer.

Att använda belysning ger en variationsrik och intressant stadsmiljö även när det är mörkt. Det är viktigt att tänka på syftet med belysningen. Är huvudsyftet att skapa bättre allmänljus, att skapa effektfull belysning eller att förstärka upplevelsen av ett stråk? Olika syften kräver olika lösningar.

Ljusföroreningar eller spilljus kallas det när belysning lyser upp där det inte behövs. Belysning som exempelvis lyser upp i himlen, eller belyser platser som inte behöver lysas upp ska minimeras.

Ljus påverkar både djur, växter och människor och kan ge upphov till förändrade beteenden. Därför är det viktigt att planera för att minimera onödig belysning och bara lysa upp där det behövs.

Armatyr och stolpe är det som ljuskällan sitter fast på och dessa syns i allmänhet mer i dagsljus än under mörker. Därför är det viktigt att armatur och stolpe väljs med omsorg för platsen den ska stå på men också att man håller sig till ett fåtal olika typer av armaturer, särskilt på mindre orter.

Det finns olika funktioner med olika armaturer. Till exempel kräver en trafikerad väg högre armaturer och starkare ljus än en gångbana. En park kan behöva mer effektbelysning än ett stråk.

Ofta finns ett färdigt utbud av parkbelysning som är lägre och mer dekorativ och trafikbelysning som är högre och enklare i sin design.

Allmänbelysning utgörs av den belysning som kommunen ansvarar för på allmänna platser såsom gator, vägar, parker och torg.

Allmänbelysningen syftar till att skapa trygghet, bidra till säkerhet och göra de allmänna platserna tillgängliga och trygga också under mörkertid.

I Gislaveds kommun är det Gislaved Energi AB som levererar både armatur och stolpe på uppdrag av Gislaveds kommuns tekniska förvaltning.

Fasadbelysning och annan dekorativ belysning bidrar till att skapa attraktiva stadsrum och kan utföras av alla fastighetsägare.

Dekorativ belysning kan vara julbelysning, upplysta träd, ljusslingor eller annan belysning som förhöjer attraktionen på en plats, i ett stadsrum eller för ett enskilt objekt.

Vid planering och installation av denna typ av belysning krävs kunskap om estetik, ljusfärg, ljusstyrka och teknik. Fasadbelysning kan med fördel utformas så att den lyser upp detaljer eller former och inte hela fasader. Det är också viktigt att ljuset inte blir störande för boende genom att det bländar eller lyser in i lägenheter eller hus.

Kommunen är positiv till fasad- och dekorativbelysning och ser gärna att uppförandet av större projekt och anläggningar sker i samråd med kommunen.

Viss typ av belysning kan kräva bygglov, vilket också kan gälla för elektroniska fasadskyltar.

Kulörer för armatur och stolpe

Vid val av armatur och stolpe bör följande kulörpalett användas: Svart färgkod RAL 9005, Mörkgrå färgkod RAL 7024.

REKOMMENDATIONER

Färgen på armaturen och stolpen ska vara svart eller grå. I de centrala delarna av orterna ska armaturerna vara svarta, om de inte hör ihop med en redan installerad serie som är grå eller man väljer att ändra hela serien.

Olackerade stolpar ska inte användas i orternas centrala delar vare sig utmed gator, stråk eller i parker.

REGLER

För mer information kring bygglovsplikt se kommunens webbsida gislaved.se

INSPIRATION

Möbler, grönska, markbeläggningar och vatten

Våra offentliga platser innehåll och funktion utvecklas och förändras konstant, ibland i snabb takt, ibland långsamt. Olika fenomen och trender i samhället påverkar platserna och nya krav ställs. Markbeläggningar och möbler slits och nöts ner och måste bytas med jämna mellanrum.

Vi måste därför titta framåt och låta oss inspireras av andra kommuners och förvaltares goda exempel.

Här följer ett axplock av inspirerande åtgärder som kan vara förebilder vid ny- och ombyggnad av utemiljöer.

SKYLTAR

Uttryck och estetik

Hur kommersiella skyltar i tätorternas centrala delar utformas och placeras är viktigt eftersom de synliggör de verksamheter som finns samt bidrar till orienterbarheten.

En skylt bör utformas så att estetiska värden tillkommer och förstärks. Skyltens placering och upphängning ska utformas medvetet och i harmoni med omgivningen. Skyltens storlek ska väljas med hänsyn till byggnadens storlek och karaktär så att skylten inte riskerar att överbelasta fasaden.

Samordning bidrar till attraktivitet. En byggnad som inrymmer flera verksamheter bör samordna sin skyltning på fasaden eller på en gemensam skyltpelare.

Kommunens egna skyltar ska alltid samordnas för att skapa ett sammanhållet uttryck med stadsmässig karaktär. Detta gäller all typ av skyltning såsom konventionella skyltar, piktogram, taktila skyltar, punktskrift och skyltbelysning.

All skyltning av kommunal verksamhet ska ske med utgångspunkt från Gislaveds kommuns grafiska profil. Ett nytt styrdokument för skyltning bör dock tas fram för kommunens verksamhet.

Tillstånd såsom bygglov kan behövas för vissa utomhusskyltar. Ta kontakt med bygg- och miljöförvaltningen i ett tidigt skede för att undvika onödiga kostnader och förseningar.

Äger du inte fastigheten bör du vara överens med fastighetsägaren innan du skickar in din ansökan.

”En skylt bör utformas så att estetiska värden tillkommer och förstärks och att den harmonierar med omgivningen.”

UTESERVERINGAR

En del av gatulivet

Uteserveringar skapar liv i gaturummet och fyller det med rörelse, ljud, dofter och människor. Vi vill ha många uteserveringar i våra tätorters centrum och kommunen ser positivt på att caféer och restauranger vill flytta ut sina verksamheter på gatorna.

Det finns särskilda regler när kommunen upplåter mark för uteserveringar. Ta kontakt med kommunen i tidigt skede för att undvika onödiga kostnader och förseningar.

Uteserveringarna ska tillsammans med det övriga stadsrummet forma en prydlig och vacker helhet.

Avskärmade uteserveringar med höga skärmar och täta inklädnader ska undvikas, då ett öppet och välkomnande gaturum eftersträvas.

REKOMMENDATIONER

Möblering

Möbler i trä, gjutgods eller lackerad metall passar bra in i stadsmiljön och förordas som material. Soffor och stolar i korg eller korgliknande plast kan användas. Vita plaströrelser ska undvikas. Möbler, markiser, parasoll och inhägnader bör utformas i samspråk med omgivningen.

Golv

Där så är möjligt kan befintlig markbeläggning användas som golv i uteserveringar. Där det kan golvet byggas upp med ett trädäck eller liknande. Om uteserveringen ligger på kommunal gatumark får ingen del av golvuppbbyggnaden vara av permanent karaktär eller utföras med förankringar som skadar eller förstör gatubeläggningen.

Avgränsningar och inhägnader

Öppna räcken och pergolor är bygglovsfria medan täta räcken och även enkla takkonstruktioner kan kräva bygglov. Varumärkesannonsering och annan reklam ska undvikas på räcken, parasoll och möbler.

REGLER

För information kring bygglovsplikt och upplåtelse av kommunens mark se kommunens webbsida gislaved.se

OFFENTLIG KONST

Staden som konsthall

I Gislaveds kommun finns konst placerad på olika offentliga platser. Kommunen köper konst till institutioner och utemiljöer. Kulturnämnden ansvarar för verksamheten men arbetet sker oftast i samverkan med andra kommunala förvaltningar. Målsättningen är att spegla dagens konstliv. Kommunens konstinnehav ska uppvisa variation både gällande teknik och material. Den växande skaran av konstverk och offentliga utsmyckningar utgör en konstsamling som både bildligt och bokstavligt kan ses som en utställning. Parallellt med de permanenta verken uppträder tillfälliga installationer. Konstnärliga processer och projekt skapar delaktighet och aktiverar rummet, ibland under några timmar eller dagar, ibland med spår som finns kvar i årtal. Med process och produktion av ny konst arbetar kommunen för att skapa konstupplevelser som är unika och platsspecifika. Om ett konstverk skapas för den plats som den placeras på ökar möjligheten att den blir till en integrerad del av platsen.

Offentlig konst i stadsrummet är idag oftast platsspecifik och kommer till i samband med nybyggnationer och renoveringar. En del av de verk som finns i stadens rum är gåvor eller har finansierats på andra sätt.

För nybyggnation ska medel avsättas för konstnärlig gestaltning till offentligt finansierade byggnader. Anslaget storlek styrs politiskt och utpekande av plats för verken sker under ledning av Gislaveds konsthall.

Varför är konst viktigt i Gislaved?

Konst och andra typer av utsmyckning är viktiga i det offentliga rummet. Dessa uttryck har förmågan att skapa identitet och förvandla ytor till platser.

Ett konstnärligt och estetiskt medvetet arbetssätt bör prägla hela upplevelsen av staden. Även om de olika delarna i stadsmiljön först och främst finns till för att fylla olika funktioner, så ser vi det inte alltid så. Istället upplever vi helheten som en samlad bild. Detta kan formas kring ett konstverk eller en utsmyckning och stadsrummet upplevs på sätt och vis runt detta.

Byggnaden som konstverk

För att förstå vår historia och sätta in den i ett sammanhang är det viktigt att verka för bevarande, vård och lämplig användning av byggnader, anläggningar och miljöer av kulturhistoriskt eller estetiskt värde.

Kommunen är rådgivande vid utsmyckning av offentliga platser, bostads- och bebyggelseområden, nya som äldre.

ANVÄND PROGRAMMET SÅ HÄR

Kommunala tjänstepersoner och politiska nämnder

Stadsmiljöprogrammet är ett dokument som ger råd och vägledning för gestaltning av det offentliga rummet. Efter antagande av kommunstyrelsen ska stadsmiljöprogrammets ambitioner följas vid om- och nybyggnation i den offentliga miljön, vid detaljplanering och vid myndighetsutövning.

I samråd med andra aktörer

Vid exploatering och utvecklingsprojekt ska programmet fungera som ett styrande dokument och som en inspirationskälla för exempelvis arkitekter, byggherrar och fastighetsägare.

Näringsidkare och fastighetsägare

Stadsmiljöprogrammet finns också till för att kommunens näringsidkare ska kunna få tips och råd om lämpliga åtgärder för att verka för ett enat helhetsintryck.

Privatpersoner

Programmet ska ses som en inspirationskälla för privatpersoner som vill förändra och utveckla sin fastighet i linje med Gislaveds kommuns ambitioner.

ORDLISTA

DAGVATTEN - tillfälligt förekommande, avrinnande vatten på markytan exempelvis regn.

ESTETIK - vetenskapen om det sköna och om konsten.

FYSISK PLANERING - omfattar den verksamhet som syftar till att avgöra hur mark och vatten skall användas.

GC-BANA - gång- och cykelbana. En gata som endast är avsedd, och ofta avdelad för, fotgängare och cyklister.

HAMLADE TRÄD - träd vars grenar regelbundet är beskurna med en särskild skötselteknik.

KOMMUNFULLMÄKTIGE - det högsta beslutande organet i en kommun.

KOMMUNSTYRELSE - väljs av kommunfullmäktige och är kommunens verkställande organ.

LÄNGSPARKERINGAR - parkeringar utmed en gatas ena eller båda sidor där man parkerar i färdriktningen.

MONOKULTUR - en odling med endast ett växtslag. Blir ensidigt och missgynnar biologiskt mångfald.

PARADRABATT - en särskilt fint utformad plantering ofta på en offentlig plats där den kan uppskattas av många.

PIKTOGRAM - förenklad illustration för ett objekt eller begrepp som kan förstås av alla, oavsett språk eller kultur.

POLLINERANDE INSEKT - en insekt som pollinerar växter som är en förutsättning för fruktsättning.

SKELETTJORD - växtjord uppblandad med grov makadam som kan packas och beläggas med plattor eller asfalt.

SINUSPLATTOR - markplattor med ett speciellt taktilt mönster som kan avläsas genom beröring.

STÅNDORTEN - förutsättningar på platsen för en växt, såsom typ av jord och vattentillgång.

TAKTILA STRÅK - ytor som kan avläsas genom beröring för personer med synnedsättning.

VALLA ÖVER - bark som växer över en beskärning på träd

VISION - anger ett tillstånd man vill uppnå i framtiden.

VISUELLA VÄRDEN - kvalitéer som kan uppfattas med synen.

ÖVERSIKTSPLAN - anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av markanvändningen i en kommun.

KONTAKTUPPGIFTER

Kontakta kommunens kontaktcenter om du har frågor om:

Bygglov, livsmedelstillstånd, alkoholtillstånd, gator, torg och parker, upplåtelse av offentlig plats, bokning av torgplats och lokala ordningsföreskrifter.

På kommunens webbsida www.gislaved.se finns information om tillstånd, bygglov, upplåtelser, andra riktlinjer och policys.

På kommunens webbsida finns också detta stadsmiljöprogram tillgänglighetsanpassat i digital form.

För polistillstånd för att använda offentlig plats kontakta polisen på webbsidan www.polisen.se

GISLAVEDS KOMMUNS KONTAKTCENTER

Telefon: 0371-810 00

Epost: kommunen@gislaved.se

Hemsida: www.gislaved.se